

Бəхтияр Ваһабзаде

*Мəншн
достларын*

БАКИ — АЗƏРНƏШР — 1949

БЭХТИЯР ВАҲАБЗАДЭ

МЭНИМ ДОСТЛАРЫМ

Б а к и * А З Э Р Н Э Ш Р * 1949

БӨЙҮК ИНСАН

Кече кечмиш... Сакит отаг.
Гаршысында хәритәләр, ағ кағызлар вараг-вараг,
О кимдир ки, фикрә далыб отурмушдур миз 'далында?
Көрән һансы бир аләмә о говушур хәялында?
О нә исә языр, языр, ағ кағызлар долур бир-бир.
Чәркәләнир әскәр кими кағыз үстдә һәр бир сәтир.
Она сонсуз фәрәһ верир бу чәкдийи ағыр әмәк,
Гәләбәләр эшги илә вәчдә кәлир о саф үрәк,
Чүнки бөйүк кәләчәкдән хәбәр верир чырпынараг.
О хошбәхт күн, бах, индидән бу отаға кәлмиш гонаг,
Мән дуярам нәләр кечир о даһинин хәялындан..
Бәли, достлар, о алнында умуд күлән бөйүк инсан
Сталиндир! топ дағытмаз чәбһәләри вуруб ярыр
Кәләчәйә—ағ күнләрә уғурлу бир йол ахтарыр.

1944

МӘНИМ ДОСТЛАРЫМ

Мән өз чарпайымын баш тәрәфиндән
Асмышам достларла биркә шәклими.
Сейр әдиб һәсрәтлә һәр күн онлары
Чырпыныр, чырпыныр көнлүм гуш кими.

Мәни ғынамайын, бу садә шәкил,
Бу әвдә һәр шейдән әзиздир мәнә.
Һәр она бахынча тонаг кедирәм
Өмрүмүн ән әзиз, хош илләринә.

Севимли, мөһрибан мүәллимләрим
Одур сыра илә башда дүзүлмүш.
Кимиси зилләмиш бахышларыны,
Кимиси бир азча ғымышыб күлмүш.

Отурмуш достларым, дәрә йолдашларым
Ашағы чәркәдә будур ян-яна.
Онлара бахдыгча дүшүнәрәм мән.
Бөйүк бир аләмдир бу һал дуяна.

Бәли, бу гайғысыз, бу шән ушаглар
Бир вахт бир синифдә охуярдылар.
Эшги, һәвәсләри, арзулары бир
Һәр шейи бир көрүб, бир дуярдылар.

Инди сәпәләнмиш онлар һәр бири
Жениш вәтәнимин бир кушәсинә.
Арзулар, диләкләр башгалашса да
Бир мәгсәдә кедир һамысы енә.

Һәрдән көрүшәндә йолдашларымла
Мәктәб илләрини яд әдирик биз.
Бу ани сөһбәтдә мәктәб зәнкинин
Екнәсәг сәсини эшидирик биз.

Мәним ән мөһрибан чан сирдашымды
Бах бу ғырагдакы бу назик оғлан.
Һәмишә бир ердә һазырлашардыг.
Гәрдаш биләрдиләр бизи чох заман.

Яманча севәрди о тәбиәти.
Ййларда дағларды онун мәскәни.
Инди агрономдур узаг бир кәнддә.
Һәрдәнбир мәктубла яд әдир мәни.

Бу исә чевикли, чох дирибашды.
Идман ойнамагды онун пешәси.
Көнүллү ордуя язылды ахыр,
Кәлди дөйүшләрдән бир заман сәси.

Бу исә, бу исә бүтүн өлкәдә
Инди ән танынмыш бир бәстәкардыр.
Ширән нәғмәләри дилләр әзбәри,
Өлкәмиздә бөйүк шөһрәти вардыр.

Эй мәним достларым, дәйишмиш бүтүн
Әвәлки һиссимиз, әғлимиз артыг.
Дүнән һәр шей үстә күсән, барышан,
Ушаглар дейилик инди биз артыг.

Инди сиз нә гәдәр учалсаныз да
Мән демирәм һәр күн, бары бир кәрә.
Бахыныз, бахыныз бу шәкилдәки
Башыныз үстдәки мүәллимләрә.

Бизлән чох учадыр онларын ери.
Достларым, нә гәдәр учалсаг да биз.
Һәр заман онларын шакирдләрийик
Сабаһ онлар кими гочалсаг да биз.

Март. 1949.

ЯШЫЛ ЧӨМӨН, АҒАЧ АЛТЫ, БИР ДЭ КИ,
ТҮНД ЧАЙ...

Күллү багча... арх конары... бир ахшам чагы,
Отурмушуг көлкөликдө гардашымла мән.
Хышылдадыр, хәфиф-хәфиф күлөк әсиркән,—
Башымызын үстүндәки чарпаз будагы.
Бизсә бундан һезз алараг һей дөнә-дөнә
Нәзәр салып табиятин әлван һүснүнә,
Данышмырыг... Дәрин сүкут чөкүб ортая.
Мусаһибим баягдандыр буғланан чая
Зилләйәрәк көзләрини дүшүнүр мүдам...
Нәдәнсә чох фикирлидир енә бу ахшам.
— Чайыны ич.

О динмәйир.

— Нә вар, нә олмуш?

Сөйлә көрүм, һалын инди нәдән позулмуш?
Шүкүр олсун гайытмысан севинәк, күлөк.
Сән өмрүнүн бағчасына нәш'әдән күл әк!
Дилләң, тез ол! Бәлкә бир дәрәд үз вермиш сәнә
Енә динмир...

— Чан гардашым, бир дилләңсәнә!

Дедикдә о, тәслим олуб бу инадыма
Дейир:—инди бир һадисә дүшдү ядыма,
Кәдәрләндим... динлә сәнә данышым ону.
Бил дәрдимин, дүшүнчәмин нә олдуғуну:
Чәһһәдә бир әллимиздән достум вәр иди.
Мәним үчүн дар күнүмдә гәмкүсар иди...
Архалаки әлли иллик достлугданса бил
Чәһһәдәки бирчә күнлүк мөһкәмдир даһа.
Чүнки орда күн, ай, вардыр, йохдур узун ил.

Бу сабаһдан умуд олмур кәлән сабаһа...
Һәрдән сөһбәт әйләйирдик дөйүш ятанда.
Кәләчәклә яшайырдыг һәмән бу анда.
Бир күн достум деди: «бир дә бағчамызда мән,
Чичәкләрин арасындан кечәчәйәмми?
Көлкәликдә, отлар үстә отуруб һәмән
Вәтәнимин түнд чайындан ичәчәйәмми?..»
Буну деди, бир аз кечди... курлады топлар...
Биз һамымыз тез сарылдыг, бирдән силаһа
Дөйүш гызды... гопду бу дәм бир дәли рүзкар,
Ондан сонра мән достуму көрмәдим даһа.
Будур, инди о наһамын арзыладыгы
Яшыл чәмән, ағач алты, бир дә бу түнд чай.
Лакин өзү йохдур... бу дәм гәлб чәкиб һарай
Дәмәзми өз гәм гушуна: «даянма шығы».
Көмүлдүмү ач торпаға о нәчиб инсан?
Будур мәни дүшүндүрән баягдан бәри...»
Дейиб гәмли сөһбәтини гуртаран заман,
Көрдүм артыг долухсунмуш онун көзләри.

Күлөк әсир хәфиф-хәфиф ердә сүрүнүр.
Гәлбимизә һаким олур дәрин бир мәлал.
Союяраг гаршымызда чай буза дөнүр.
Нә ичән вар, нә данышан... Ат чапыр хәял—
Һәмән әскәр, һәмән наһам алнында гүрүр,
Кәлир мәним көз өнүмдә чанланыб дурур.
Мән санырам инди ону үлви, мүгәддәс.
Чинкилдәйир гулағымда бир аһәстә сәс:
«...Достум! көрән бир дә күллү бағчамызда мән,
Чичәкләрин арасындан кечәчәйәмми?
Көлкәликдә, отлар үстә отуруб һәмән,
Вәтәнимин түнд чайындан ичәчәйәмми?..»

Сентябрь 1944.

МИРБАРИ

Бу күн бизим эвимиз бэнзэйир тойхана.
Мэнэ, бир дэ о гуш тэк сүзэн гоча анаа
Верир көз айдынлыгы бүтүн гоһум гоншулар.
Фэрағында яндығым—о чэбһэдэн дүнөн яр,
Бизи сүзүб, көз алты, күлүмсүнүр астаа;
Көнлүмдэ һичран оду кечир, сөнүр астаа.
Шадланырыг вусалдан бу күн илһам алараг,
Гэм тозуна гэрэ олан гэлбимиздэ инди, бах,
Әсдикчэ нэш'э ели чичэк ачыр диләкләр.
Үзләрдэ күлүмсүнүб ачылыр бир хош сәһәр.

Сәдагәтли севкилим әскәрлийә кедәркән,—
Бойлу илич онда мән.
Ондан бир азча сонра бир гызым олду мәннм.
Элэ бил ки, күл ачды сон баһарда күлшәннм.

Мән бир аздан гачырам ян отаға чапараг
Көрләхизә кәтириб дейирәм ки:—Яхшы бах,
Буну таныйырмысан?..

Көрүб гызы севинчәк—

Тез о галхыр аяға... Бизи бир дэ сүзәрәк
Гулағымдан топ кими гапыр гызы бир анда.
Мәнсә бу дәм күләрәк дейирәм:—ай апардым!
—Нә?

—Мәрч чәкишдийимиз галмайыбмы ядында?
Амма сәни горхудуб яман бағрыны ярдым.
Ядындамы ок дүзүм мирварыдан чәкишдик?
Оса карыхмыш кими бахыб үзүмә дик-дик
Дейир:—аһа... Инди чә ядыма дүшдү... демәк

Мән сәнә борчлу галдым. Яхшы, дейин бәс көрөк,
Нәдир ады гызымын?

—Һеч нә.

—Ат зарафаты.

—Доғрусуну дейирәм, һәләлик йохдур ады.

—Нийә?

—Сон мәктубунда язмышдын ки, кәрәк мән,
Нәйим олса адыны өзүм гоям чэбһэдән.

Элэ һәмән о вахтлар доғулду бу гызчығаз.
Ил доланды, кәлди гыш, кетди баһар, кетди яз.
Сәндән сораг алмадыг... боғду бизи бу һичран,
Сәнсиз дэ биз ушаға ад гоймадыг, о вахтдан
«Атасы гояр» дейә һей көзләдик йолуну.
Чағырырыг һәрәмиз инди бир адла ону.

—Бәли, бәли, билирәм чәкдийиндән һалтыам,
Демәк инди көрләмә өзүм ад гоймалыам?

—Нә...

—Бу саат!

Узадыб көрпәни мәнә сары

—Дейир:—Ала! Ал бу да удуздугум Мирвари.

Декабр 1944.

Бу күн бахыр, сейр эдирәм мән онлары һейран-һейран.
Илләр говур... өмүр гачыр, гочаланда мән бир заман
О севдалы кәнчлийими кәзәчәйәм чәбһәләрдә.
Чүнки мәним дәли көнлүм галмыш инди о ерләрдә.
Мәнимлә бир нәфәс алыр енә һәммин хатирәләр.
Енә топлар курулдайыр гулағымда ахшам сәһәр...

Ноябр 1945.

ХАТИРЭЛЭР

Бәли, артыг чохдандыр ки, көрмүрәм о дәншәтләри.
Алмыш мәни өз гойнуна сакит һәят чохдан бәри.
Лакин һәрдән яда дүшүр енә кечмиш хатирәләр.
Санки топлар курулдайыр гулағымда ахшам сәһәр.
Каһ сәһралар хәялымда күлүмсәйир бир анлыға.
Каһ кечдийим чәнли йоллар бүрүнүр зил гаранлыға.
Каһ да сакит бир мешәдә дейиб күлән достлар енә
Иығылырлар аловланан бир тонгалын дөврасинә.
Сакит кечә... солмуш көйүн чичәкләри... айса бахыр.
Әрийәрәк о нур чамы аста-аста ерә ахыр...
Мешә кеймиш өз әйнинә гар донуну... һәр ян дүм ағ.
Ишылдайыр алмас кими көз гырпараг яхын, узаг....
Бир достум да сөйкәнәрәк өз вәфалы түфәнкинә,
Чох севдийим бир маһныны арам-арам дейир енә...
Бах, инди дә гулағымда чинкилдәйир һәммин маһны
Рус гардашын пак руһуну мәнә тәлгин әдән маһны:
«...Гаранлыг бир кечә... енә выйылдайыр ал күлләләр,
Күләкләрсә бош сәһрада гузу кими мәләр-мәләр...»
Бу үрәклән гопаң сәсләр мә'налыдыр, көр нә гәдәр.
Кәлиб кечир көз өнүмдән о аловлу, одлу күнләр.
Нә шириндир доғрудан да өмрүмүн о өтән чағы,
Биркә эмәл, биркә арзу диндирәрди һәр додағы.
Өмрүн тачы кәнчлийими чәбһәләрдә мән гоймушам.
Инди нсә о күнләрә ганад ачан сәйяр гушам.

САБАҢЫНЫЗ ХЕЙИР ОЛСУН

Зүлмәт кечә эридикчә арам-арам дан сөкүлүр.
Кечир көйүн чыраглары... көй агарыр... сәһәр күлүр.
Күнәш әлван бояларла зийнәт вериб үфүгләрә
Бойландыгча дан ериндән өрпәйини сәриб эрә,
Юварлаг бир тәкәр кими көй үзүнә вара-вара,
Дейир гадир инсанлара:
— Сабаһыңыз хейир олсун!

Бир ағ сачлы гоча алим миз далында әйләшәрәк
Йорулмадан нурландырыр кечәдән та сәһәрә дәк
Элмин сөнмәз чырагилә ачылмамыш сирриләри.
Күлүр онун арзусуна камалынын ал сәһәри.
О сәһәрин шәфәгләри көзләриндә чимә-чимә,
Дейир санки бу алимә:
— Сабаһыңыз хейир олсун!

Позуб дәрин сүкунәти ачылдыгча дарвазалар,
Чыхыр эмәк ордулары үзләриндә күлүр баһар
Тәк-тәк алдым сәдалары сәсләндикчә орда-бурда
Чичәк гычир додагларда:
— Сабаһыңыз хейир олсун!

«Вахтдыр» дейә бағырдыгча заводларын о кур сәси—
Хош эмәйин һәр сүбһ чагы чошан гадир тәнтәнәси,
Мәдәнләрин үзәриндә ганадыны кәрә-кәрә,
Дейир санки фәһләләрә:
— Сабаһыңыз хейир олсун!

ТӘЗӘ ШӘҺӘР

Минкәчевирә шәһәр ады верилмәси мүнә
насибәтилә.

— Ушаглар, ким көстәрәр Минкәчевир һардалыр?
— Мән.
— Букор кәл.
— Мүәллим, бах бу аралардадыр.
Бу хәритә көһнәдир...
— Дүнән алмышыг, хейир!
— Бәс нә үчүн бурая дүшмәмиш Минкәчевир?
О ки, инди шәһәрдир. Инди орда һәят вар.
Бу тутарлы чаваблар,
Ени бир аләм ачды мүәллимин көзүндә
Дүшүндү: «доғрудан да Минкәчевир дүзүндә
Инди бөйүк әзм илә чырманмышдыр биләкләр.
Бир заман бош сәһрада әсән вәһши күләкләр
Инди орда мөһтәшәм биһналарла өпүшүр.
Һәр ағач будағындан хәфиф бир кәлкә дүшүр,
Көзәлләшир бу шәһәр.
Һәр әйвандан, һәр әвдән, ишыг кәлир кечәләр.
Боз сәһранын ериндә далғаланыр көй чәмән.
Бир заман саймазана бу дүздән өтүб кечән
Гушлар ерә эһирләр бурда һәят гурмаға.
Онлар пәнәһ кәтирир һәрәси бир будаға.
Шәһләйир көзәл шәһәр хош һәят нәғмәсиндә.
Кечә сүр'әтлә ахыб дәйишир заман... Дүнән
Алдығымыз хәритә көһнәдир артыг бу күн».
— Яхшы, дедийин ердә бир даирә чәк өзүн.
Ушаг чәкир...

— Нечэ дэ асан чэкдин сэн буну,
Анчаг нэ олдуғуну
Билирсэнми бу ишин? Сөйлэ, гузум, буну сэн,
Чэкдийин вахт көрдүнмү бэс орда зәһмәт чэкән
Икид гардашларыны?
Онлар илк дашларыны
Гойдулар бу шәһарин.
(Инсан донур, дуйдугча бунлары дәрин-дәрин)
Дә, көрдүнмү кечәләр әйләшиб миз далында
Кухусуну гачырыб, өз кениш хәялында
Бу шәһарин әксини чэкән о мүһәндиси?
Яратмагдыр, а гузум, кама чатдыран бизи.
Дә, көрдүнмү орада бахыб күнәшә сары
Тәбиәтә һөкм әдән чәсур гәһрәманлары?
Бәли онлардыр, онлар чалышыб ахшам сәһәр,
Букүн, бу даирәни хәритәдә чэкәнләр.

Феврал 1943.

СӘНИН ТИКДИЙИН ӘВДӘ

Яхшы ядымдадыр ушаглығьмыз.
Биз онда меһрибан дост идик. Ялныз
Сән башга севдайла учардын көйә:
— Нәятын мә'насы башгадыр...— дейә.

Бир яратмаг эшги вар иди сәндә.
Сән һара, бирчә ан сусгунылуг һара?
Мән күлә, чичәйә тә'риф дейәндә
Сән ләк дүзәлдәрдин шүх фиданлара.

Мән дейәрдим: «Нола чәкилә думан»,
Сәнсә дүшүнәрдин бу ишә чара.
Мән язы һәсрәтлә көзләйән заман,
Сән юва тикәрдин гарангушлара.

Гушлар, ғыш күнләри чивилдәшәндә
Онларын дәрәләри оларды дәрдин.
Исти чардағларда, дашлар дибиндә
Ювасыз гушлара юва тикәрдин.

Шимшәк сүр'әтилә өтүшдү илләр,
Нәһайәт бөйүдүк, биз яша долдуг.
Алды өз гойкуна бизи арзулар,
Һәрәмиз бир йолун йолчусу олдуғ.

Сән мүһәндис олуб бу күн, әзиз дост,
Биналар тикирсән, бағлар салырсан.
Һәр дөфә көрүнчә өз әмәлини
Өзүн өз ишиндән ләззәт алырсан.

Фәрәһлә кечдикчә өз элләринлә
Тикдийин эвләрин янындан һәрден,
Астача күлүрсән, сәнин чөһрәнә
Күлүш сәпәләнир пәнчәрәләрдән.

Бу күлүш әкс әдир сәнин үзүнә.
Күл, достум, күлүшлә доғсун сәһәрләр.
Тикдийин һәр әвдә, һәр узун кечә,
Яраныр йүзләрлә ени әсәрләр.

Яратмаг нә гәдәр шириндир, әй дост!
Мән дә ярадырам сәнинлә биркә.
Мәним мисраларым дурур чәркәйә,
Биналар тикдикчә сән чәркә-чәркә.

Будур, әйләшмишәм сәнин тикдийин
Бу көзәл, бу кениш отағымда мән.
Нәғмәләр дүзүрәм сәнин шә'нинә
Илһама кәләрәк әмәлләриндән.

Октябрь 1948.

АҢ САЧЛАР

Әзәмәтли бир бинанын гаршысындан һәр кечәндә
Даянырам... Мә'на долу кизли бир һал доғур мәндә.
Бу бинанын сакитанә дурушунда нә һикмәт вар,
Чохдур онун гаршысында мән тәк аяг сахлаянлар,
О мәктәбдир. О анадыр, о шүүрләр чырағыдыр.
Дүнялары дәйишдирән пак әмәлләр очағыдыр.
Һәр дашында, кәрпичиндә мәним мин бир хатирәм вар.
Буну анчаг дуя биләр бу һисс илә яшаянлар.
Баягдандыр һейкәл кими даянмышам өз еримдә.
О гайғысыз ушатлығым кәлиб дурур көзләримдә.
Бир заманлар охудуғум синфә бахыр, бахырам мән.
О мә'налы хатирәләр баш галдырыр үрәйимдән...
Аһ, бу синиф! Мәним кими нечәсинә һәмдәм олмуш,
Һәр бучағы ядымдадыр, ким дейир ки, унутулмуш?!
О лөвһәнин гаршысында даянараг арам-арам
Азмы әзбәр шеир дейиб өз-өзүмдән хошланмышам?!
«Ай һавада учан дурна,
Бизи гоюб гачан дурна...»
Инди белә, бир айрылыг мәгамында инләйәрәк
Чинкилдәйир гулағымда бу мисралар мусиги тәк...

Кимсә бу дәм бойланараг бахыр ачыг пәнчәрәдән,
Таныйырам ону, достлар, о ағ сачлы гадыны мән.
Бахыб мәңһул бир нөгтәйә хәяләми о далмышдыр?
Аһ, о мәним мүрәббийәм, нә гәдәр дә гочалмышдыр.
О ки, онда чаван иди. Лакин енә о чаванлыг
Итмәмишдир. Кәлин достлар, биз дүшүнәк бирчә анлыг.

Онун 'әзиз чаванлығы йохдурса да бу күн онда
 О яшайыр мәним кими йүз чаванын камалында.
 Мән ганадсыз бир гуш идим, ачды мәним ганадымы.
 Язмағы да о өйрәтди мәнә, достлар, өз адымы.
 Она «бир аз динчәл» дейә янашанда, унутмарам,
 О һәмишә бу сөzlәри пычылдарды арам-арам:
 «Һәр бағбанын өз әкдийи ағачындан едийи бар
 Она бүтүн зәһмәтиниң ачысыны унутдурар».
 О ағармыш сачлардаки гүдсийәтин мә'насы вар,
 О яздыгча әлиндәки тәбаширдән гопан тозлар
 Ағартмышдыр сачларыны... Сәнки онлар гарлы гышдыр..
 Хейир, мәним ағ күнүмчүн онун сачы ағармышдыр.
 Бу һагг ишә кетмиш онун өмрүнүн дә чаван чағы.
 Шәрәфлидир әл йолунда гара сачын ағармағы!

Декабрь 1946.

КӨНҮЛ БАҢАРЫ

Әзиз достум, кәнч бәстәкар.
 Юрдмуза кәлди баһар.
 Дилә кәлсин сәһәр-сәһәр.
 Көнлүндәки инчә телләр.
 Бас бағрына, чал тарыны.
 Диндир көнүл баһарыны.

Чал, нәғмәндә һәят күлсүн.
 Чал, динләсин сәни дағлар.
 Сән сәсләрин дили илә
 Бизә аңлат нәдир баһар.

Тар чалыныр арам-арам... чансыз симләр кәлир дилә.
 Яз ашиги шейда бұлбұл учуб гонур сары телә.
 О симләрлән ахыр санки чәмәнләрә саф чешмәләр.
 Будур, будур, чай башында кәсик-кәсик гүзү мөләр..
 Достумун яз нәғмәсиндә ганат чалан сәсләр күлүр,
 Баһар онун үрәйиндән лал симләрә һей сүзүлүр:
 Кейир енә өз әйниңә ағ донуну ясәмәнләр.
 О биллур шеш дамласыйла әтирләнир көй чәмәнләр.
 Мин бир ширин сәс учалыр бу будагдан, о будагдан.
 Гара көзлү көзәл аһу су ичмәйә энир дағдан.
 Гарангушлар «вәтән» дейә ана юрда дөнүр енә.
 Алма һейва чичәкләнир, көлкә дүшүр дибләринә.

Бағ арасы гыжылтыйла ахыб кедир хырда архлар.
Қол дибиндән пырылдайыб гушлар учур гатар-гатар.
Чичәкләрин арасында нәғмә дейиб долашыр меһ.
Көй үзүнү гучаглайыр гуршаг кими гөвсү-гүзеһ..
Чал әй достум! Чал әзизим! Чал, нәғмәндә баһар күлсүн.
Чал! Тарынын һәр мә'налы пәрдәсиндә дан сөкүлсүн.
Чал гардашым, биз билирик нәғмәндәки мә'на нәдир
Күлкүн баһар бу күн сәнин о илһамлы гәлбиндәдир.

Апрел 1947.

МӘКТӘБ ШЕИРЛӘРИ

И л к ч ы ғ ы р.

Яваш-яваш сөкүр дан,
Шәһәр галхыр юхудан,
Дарвазалар ачылыр.
Енә чыхыр йоллара
Зәһмәтин эвладлары.
Онлар ачыр илк чығыр

Тапдаяраг ахшамдан арамсыз яған гары.

Бир аз кечир... онларын ардынча чыхыр чөлә
Ушаглар сәһәр-сәһәр.
Ачылмыш чығырларла онлар да күлә-күлә
Мәктәбләрә кедирләр.

Кет, ай гузум, гәлбини хош зәһмәтә бағла сән.
Ушаглыг өмрүмүзүн ән севимли чағыдыр.
Ачылмыш чығырларла бу күн дәрсә кедирсән
Сабаһ сән ачагагсан бу йолларда илк чығыр.

1947,

ГЫЗЫЛ МЕДАЛ

Орта мектеби гызыл медалга җуртаран кенчләрә!

Бах гузум, алдыгын о гызыл медал,
Чичәкдир. Дәрмисән зәһмәт багындан.
Онун шәфәгиндә күлән истигбал,
Сәни хошбахтлыга апарыр һәр ан.

Һаггын вар, эзизим, һаггын вар, өйүн.
Камалын чичәкләр ачан бу күндә.
Илләрлә китаблар үстә төкдүйүн
Кезүнүн нурудур яныр дөшүндә.

Һәят йолларына дүшмүсән артыг.
Габагдадыр бөйүк гәләбән сәнин.
Медалында янан о парлаг ишыг
Рәмзидир ишыглы кәләчәйинин.

Октябрь 1947.

ИЛК ДӘРС

Бу күн ени дәрс или
Байшланыр... Сәһәр-сәһәр
Мәктәбәләрә йолланыр
Ал янаглы көрпәләр.

О далында чантасы
Кедән ушаға бах бир.
О да көрәсән белә
Мәктәбәми тәләсир?

Севинч сығышмыр онун
Букүнки һәр анына.
Бу күн аяг басамаг
Мәктәб пилләжанына.

Бәли, бәли көр нечә
Севимлидир.. о бу күн
Һәятында илк дөфә
Кедир бир мәгсәд үчүн.

Пилләләри арамла
Галхыр төк-төк юхары.
Һәятда да о белә
Йүксәләчәк юхары.

Бу гәдәм илк гәдәмдир
Арзулар үчүн она.
Бу гәдәм сон гәдәмдир
Шылтаг ушаглыгына.

Зәңк чалыныр... ушаглар,
Бир-бир долур синифә.
Бу гәрибә зил сәси,
О эшидир илк дәфә.

Бу сәс ону чагырыр
Дүшүнмәйә, дуймаға.
Бу сәс ону апарыр
Сәадәтли бир баға.

Бу сәс көр бир нә дейир:
«Гәдрини бил һәр күнүн»
Бу күн көрдүйү һәр шей,
Енидир онун үчүн.

Дәрс гуртарыр. Дағылыр
Эвләринә ушаглар.
О да кедир... үзүндә
Ени бир нәш'ә чаглар.

Сән бу күн «А» сәсини
Өйрәнмисән а бала,
Ону сев, сән онунла
Етәчәксән камала.

Мүгәддәсдир, әвиздир
Сән сев бу «А» сәсини,
Бу сәслә язагасан
Сән «Ана» кәлмәсини.

Биз илк гәләм тутанда
Бу кәлмәни язырыг.
«Ана вәтән» дейәрәк
Өлмәйә дә һазырыг.

Бизим илк дәрсимиз дә
Ана илә башланыр.
Соң дәрсимиз ананын
Әлилә алгышланыр.

Ана, вәтән демәкдир
Гузум, сев бу вәтәни,
Вәтәндир мәктәб ачыб
Бу күн охудан сәни.

Сентябр 1948.

Инди нэ дэрдим вар, нэ дэ бир гэмим.
Ачылыб өмрүмүн гызыл баһары.
Мэни сээдэгэ сиз апардыныз,
А мэктеб йоллары, мэктеб йоллары!

1948.

МЭКТЭБ ЙОЛЛАРЫ

А мэктеб йоллары, мэктеб йоллары,
Сизи бир ан белэ унутмадым мэн.
Көнлүм мин һэсрэтлэ титрэйиб әсир
Һәр дэфэ, һәр дэфэ кечәндә сиздән.

Ушаглыг күнләрим дүшүр ядыма,
Мэктебә апарыр мэни бу йоллар.
О көзәл күнләрдә һәр кичик анын
Севинчләрлә долу бир аләми вар!

Һәр күн ики дэфэ кечирдим сиздән
Кәссә дэ йолуму гар, боран, сазағ.
Кедишим йүнкүлдү, кәлишимдә мән
Һәр дэфэ бир пиллә артырдым анчағ.

А мәним ушаглыг достум, һәмдәним!
Сән, билсэн, нэ гәдәр мәнә әзизсэн.
Һәр кичик дашынын үстүндән, азы,
Атлайыб кечмишәм мин бир дэфэ мән.

Камалым күн-күндән пәрвазланарағ
Бүтүн кайната ачырды ганад.
Әлмин сирләрини дуйдугча, мәнә—
Даһа да мә'налы кәлирди һәят.

Ярарағ кечмишәм сәнин үстүнү—
Бүрүйән думаны, бүрүйән сиси.
Сәнсэн өмрүм бою, һәятым бою
Кетдийим йолларын ән шәрәфлиси!

ТОХУЧУ ГЫЗ

В. И. Ленин адына Нуха ипэк ком.
бинатынын стахановчу комсомолчусу
Барат Исмайылова итһаф олунур.

К н р и ш

Гоҗаман дағларла әһатәләһмиш
Гәдим бир шәһәри сейр эдирәм мән.
(Илһам улдузлары көһлүмә энмиш
Бу көзәл юрдумун саф көйләриндән).
Яшадым дағларда, гәмсиз, кәдәрсиз,
Бурда долашдығым һәр чығыр, һәр из,
Мәһим үрәһимдә изләр бурахмыш.
Дағларын чайлары ғанымда ахмыш.
Дөнүб мисралара бу күн бу изләр
Ахыр үрәһимдән, ахыр су кими.
Һәр ердән әзиздир мәнә бу ерләр,
Мән бурда алмышам илк нәфәһими.
Синәси ям-яшыл Хочик¹ дүзүндән
Бу көзәл шәһәри сейр эдирәм мән.
Юрдумун чох гәдим бир чәләлы вар,
Шумал бой сәвәләр, узун чинарлар,
Бу ерһин шәһрәти мәнәдир дейә
Әвләр арасындан учалыр көйә.
Аһ, нәләр көрмүшдүр ағ сачлы Шәки,
Охурам онун дөврәһиндәки
Һасардан языны: «Мәммәд Һәсән хан»²
Әлләр ған уарағ йәгин бир заман

Чәкмиш бу һасары, беләдир, бәли!
Инсанын зәһмәти, иши, әмәли
Демәк сәрф олунмуш әйләнчәләрә,
Баһамын зәһмәти кетмиш бош ерә!..
Сирли хәзинәдир бу гара торпағ,
Һәр аддым башында бир гайнар булаг.
Сулары биллурдур, чөлләри мәхмәр.
Дағларын дөшүндә дүзүлән әвләр,
Бәнзәһир гырмызы пилләкәнләрә;
Һәр гая, һәр тәпә бир хош мәнзәрә...
Баһырам, баһырам мән дөрд бир яна,
Шәһәри тән яры бөлүб Гурчана!
Ахыр Шаһ дағынын әтәкләриндән.
Әзәлдән дағларын вурғунуям мән.
Шәһәрин ән кәнар баш тәрәфиндә
Ағарыр мөһтәшәм бөйүк бир бина.
Онун өз ишләри, өз әмәлләри,
Нә гәдәр ярашыр өз вугарына.
Кейим-кечим алыр өлкәһиз ондан,
Орда чичәкләһир мин бөйүк диләк.
Тайба-тай ачылан сон гапысында
Бөйүк машыһлара йүкләһир ипәк.
О дағын диһиндә чай гырағында
Тикилән бәһдләрлә күлүр чөл-чәмән.
Шәһәрдә алыһан улдуз чырағлар,
Алыр өз нуруну бу тикивтидән.
Синәси көй мәхмәр дағын дөшүндә
Ағаран әвләрә, биһалара бах.
Бу кениш өлкәһин һәр кушәһиндән
Динчәһир орада һәр ил мин гонағ.
Ағач көтүһнә, даһлар үстүһнә
Мин хатирә языр кәлән гонағлар.
Ичинчә дағларын саф суларындан
Чырағ тәк алышыр бурда яһағлар.
Бу иглим дәрмандыр һәр ачы дәрдә,
Бу көзәл дағларда, бу чәмәнләрдә
Бир заман Сәбүһи долашыб яһмыш,
Бу көзәл күһләри о заман аһмыш!...

¹ Нухада ер адыдыр.

² Шәки ханларындандыр.

¹ Чай адыдыр.

Бахырам һәсрәтлә, бахырам енә,
 Ганавус түл чәкир көйләр үзүнә.
 Күнәш чәкиләндә узаг дағлара..
 Шәр гарышан кими тез будағлара
 Дырманыр бир анда тоюг чүчәләр.
 Бу сакит һалында хәялә бәнзәр
 Бизим бу мөһтәшәм дағлар шәһәри.
 Көзәлдир ахшамы, хошдур сәһәри.
 Дағлар япынчыя бүрүнүр артыг,
 Шәһәрин үстүнә энән гаранлыг
 Ишыг стуиларда чәкилир дара,
 Шәһәр бүрүнүчә чил-чырағлара.
 Әвләр арасындан көйләрә сары
 Түстү бурумлары галхыр юхары.
 Яныр һәйәтләрдә енә очағлар,
 Охуюр сәс-сәсә вериб ушағлар.
 Дөнүрәм мәнзилә арам-арам мән,
 Сығышмыр көксүмә көнлүм фәрәһдән.
 Көрүрәм, көрүрәм кедир узагдан
 Бизим Сәлим баба—о гоча бағбан,
 Янында да бир кәнч. О кимдир, көрән?
 Илк дәфә көрүрәм бу чаваны мән.
 Сәлим баба илә саламлашараг
 Өтүрәм. Севинчим ашыб-дашараг
 Көксүмә сығышмыр, тәләсирәм мән,
 Мин һәвәс, мин истәк кечир көнүлдән.
 Чағлайыр ганымда чайларын сәси,
 Доғур үрәйимдә язмаг һәвәси.

I

Гыш гуртарыр... Ер чанланыр көз яшыны силә-силә.
 Чана кәлир гарлы дағлар баһарын хош нәфәсилә.
 Яваш-яваш әридикчә гузейләрдә агаран гар,
 Һарай дүшүр дәрәләрә, нәрилдәйиб дашыр, чайлар.
 Күн әйилиб яваш-яваш юварланыр гәрбә сары.
 Бу дәм кәлир эл йолуйла бир кәнч оғлан баш юхары
 Шаһин көзлү бу чаванын әлиндә бир бағлама вар.
 О ерийр аста-аста бахышында бир интизар.

Нәдәнсә о чох ләнк кедир шыггылдайыр гычы һәм дә,
 Һәмән сәсдән бәлкә кизли әзаб чәкир о бу дәмдә.
 Бәли онун көзләриндә нараһат бир үрәк яныр.
 Узун йохуш, дашлы йоллар узандыгча һей узаныр.
 О илк дәфә көрүр, санки бу шәһәри... Бахыр-бахыр...
 Көзләриндә шә'лә чәкиб мараг долу һәвәс ахыр.
 О бойланыр гәриб-гәриб әтрафына, әлә бу ан
 Бир ағ сачлы, ағ саггаллы гоча кечир лап янындан.
 — Әми, ипәк комбинаты һарададыр?
 — Нечә бала?
 — Танымырам буралары. Набәләдәм бу маһала.
 — Анчаг, огул, күн әйилиб, иш гуртарар инди йәгин..
 Комбината һәлә чох вар, йол һәм узаг, һәм дә чәтиң.
 Кедәк бизә..
 — Сағ ол, әми!
 — Сағыг, сағыг, кедәк.
 — Сағ ол!
 Мәһманхана йохму мәкәр?
 — Бу нә сөздүр, кедәк огул,
 Шүкүр олсун тәкнәмиздән әксик дейил чөрәйимиз,
 Юрдумузун шә'ни гәдәр кенишдир кен үрәйимиз.
 Гоча чәкиб о чаваны дүз апарыр өз әвинә.
 Йол узуну давам әдир сорғу-суал, сәһбәт енә.

Ахшам дүшүр, гаш гаралыр, көлкәләнир сыра дағлар,
 Сылдырым дағ дөшләриндә улашыр ач ялгузағлар.
 Алышдыгча үфүгләрдә күнәш адлы көзәл пәри.
 Шә'ләләнир Гурчанада онун гызыл шәфәгләри.
 Сәрин-сәрин көлкә дүшүр һәйәтләрә һәр будагдан.
 Архасынча тоз думаны әнир нахыр, гаршы дағдан.
 Бир андача түстүләниб һәйәтләрдә яныр очаг
 Һамы бир-бир ишдән дөнүр... әвә долур огул-ушаг.
 Гызлар кәлир булағлардан белләриндә күйүм, сәһәнк
 Башлардаки кәлағайлар һәр бириси чалыр бир рәнк.
 — Ай гыз, Күбра, даянсана, даян мән дә чатым, Күбра!
 — Тәләсирәм, һәлә мән од салмамышам самавара..
 — Яхшы, даян, биркә кедәк.
 — Һә, ди тез ол...

Кедир онлар...

Һәр биринин үрөйиндә мин арзусу, мин камы вар.
Онлар чатыр эвә артыг... айрылырлар чох меһрибан.
Атасыны бир кәнч илә көрүб Күбра дурур бир ан.
— Гызым, гонаг Бакыдандыр. таныш олун.
— Сейфи!
— Күбра.
— Анан ханы?
— Инди кәләр...
— Тез ол, гызым, тез ол, даһа...
Оғул, сән дә динчәл бир аз, йолдан кәлән йорғун олар.

Бир аз сонра пыггылдайыр миз үстүндә ағ самавар.
Бүтүн күлфәт топлашынча бөйүк мизин этрафына,
Чай сүзүлүр. Бир гуш кими орталыгда сүзүр ана.
Архасынча далғаланыр күл-чичәкли калағайы;
Сүфрәйә мин бәзәк верир Ләнкәранын рәнкия чайы.
Ейир, ичир бүтүн күлфәт... Радио да динир накаһ
— Икид Нуха ипәкчиси Набат үчүн «забил сәкаһ»
— Оғул, бәлкә эшитмисән, бу гыз мәшһур тохучудур.
Комбинатда ән биринчи, ән биринчи уста, будур.
Аста-аста һаваланыр гәлб охшаян тарын сәси.
Азәрбайчан дағларындан ахан чайын зүм-зүмәси,
Далғаланыр... нә шириңдир. Нә доғмадыр бу сәс бизә.
Бу сәс ана лайласыйла йол ачмышдыр гәлбимизә.
Биз бу сәслә һәм учмушуг. бағланмышыг һәм дә ерә.
Биз бу сәслә говушмушуг әл иришмәз диләкләрә.
Биз бу сәслә бәсләмишик севкимизи даим чанда,
Биз бу сәслә дәрдләшмишик бә'зән эвдә төк оlanda.
Һамы гулаг кәсилмишир... Пәрдәләрдән гонан налә,
Өз сәсийлә һәр үрәи салыр бу ан мин хәялә...
— Оғул бир диң, даныш керәк ораларда нә вар, нә йох?
— Сағлығыңыз.
— Өз эвиндир, дурма белә союг-союг.
Чохдандыр ки, кетмәмишәм, инди Баки нечәдир бәс?
— Чох яхшыдыр.
— Боллугдурму?
— Бәли, бәли, тапыр һәр кәс

Истәдийи һәр бир шейи... мүнәрибә унудулмуш
Мағазалар ағзыначан һәр чүр малла енә долмуш.
— Олсун, оғул, боллуг илә кечсин бизим һәр чагымыз,
Көрүм одсуз олмасын һеч бизим долу оцагымыз:
— Сәнәтиниң нәдир, әми?
— Бағбанам өз һәйәтимдә.
Ипәкчилик мәктәбиндә мүәллимәм, оғул, һәм дә.
Нәдәнсә, мән бу сәнәтдән зөвг алырам, оғул, инан.
Ипәкчилик мирас ғалмыш бизә ата бабамыздан.
Бу гызым да калағайы устасыдыр. Инди мәни
Ярыша да чағырмышдыр. Чох севирик бу пешәни.
— Пешәи нәдир бәс сәнин?
— Мән чилинкәрәм.
— Чох пакизә.

Бу пешә чох кәрәк олур доғрудан да бурда бизә.
Тохучулуг дэзкахлары хараб олур... Бу вахт бә'зән
Иш даяныр... яхшы уста тапылмайыр. Йәгин ки, сән
Бу ишдә чох ишләмисән. Чох тәчрүбән олсун кәрәк.
— Бәли, бир аз ишләмишәм мүнәрибә илнә дәк.
Орудаса охуяраг тәйярәчи олдум, әми.
Әзәл күндән дәмпр олмуш һәятымын илк һәмдәми.
Узун сүрән бир дөйүшлә тәйярәми вурду дүшмән.
Парашутла мачал тапыб атлым енә өзүмү мән.
Анчаг гычым шикәст олду. Әһ, нейләйәк, кечиб ондан...
Мәнә ясаг эләдиләр учмағы да о замандан.
Ағыр, ачы дүшүнчәләр үрәимә олду һәмдәм,
Аһа, демәк мән бир даһа көй үзүндә сүзмәйәчән!..
Бу фикирлә алышдыгча көйләр иди дәрдим-сәрим.
Һәм үрәйим эәифләди, һәм позулду әсәбләрим.
Нә бәлалар чәкдим, әми, бу вас-васы һәкимләрдән.
Тапшырдылар кәрәк дағлыг районларда яшайм мән.
Мәним Әнвәр адында бир чәбһә достум вар иди. О
Буралыйды... бәлкә ону танырсан?
— Йох, доғрусу

Бу ад мәнә таныш кәлмир. Дағыныгдыр шәһәримиз.
Бәлкә дә дағ тәрәфдәндир, танымарыг онлары биз.
-- О һәмиңә бизә орда бу ерләрдән данышарды.
Һәрдән дә бир охуярды... чох көзәл дә сәси варды.
Бу мазәли достумузу, доғрудан чох севәрдик биз.

Онун илэ һәр бир заман хош кечәрди күнләримиз.
Госпиталда мән ятанда о яныма кәлди бир күн,
Башлады тез зарафата деди:—достум, чаным үчүн,
Сәни бачым хилас этди. Дедим—нечә, де көрәк бир.
Деди:—сәни хилас эдән о парашут ипәкдәндир.
Бачым да ки тохучудур... Биз күлүшдүк деди:—Бәли,
Бу күн сәнә ярарлыдыр Нухамызын һәр әмәли.
О чәкдийин түтүнү дә кичик бачым әкмиш орда.
Биз беләчә күлүшәрдик, күлүшәрди йолдашлар да.

Сөһбәт гызыр... габагларда чай соююр әгрәб дөнүр.
Кечә кечир... яваш-яваш самаварын оду сөнүр.
Шәһәр ятыр... бир сакитлик алыр бу дәм багча-бағы,
Бир аз сонра сөнүр Сәлим бабанын да кур чырағы.

Ятыр Сейфи, көрдүкләри хәял кими кәлир она.
Дүнән әзиз Бақыдайды, бу күн харда? Әһ инсана
Нә вар ки о, гуша бәнзәр... бүлбүл өтүр чан бағында.
Гурчананын шырылтысы сәсләндикчә гулағында...
Бурда ени бир аләм вар. Ени сәсләр әшитдикчә
Тамам башга бир шей кими кәлир, она инди кечә.
Көпәкләрин улашмасы, хоруз баны, чайын сәси,
Чичәкләрин арасында дағ елнин инләмәси,
Кечәнин хош маһнысы тәк сәсләндикчә гулағында,
Үзүр Сейфи әфсанәви бир аләмин гучағында.

Кечәнин бир мәгамында наһананы гопан сәсдән
Дик атылыр Сейфи...

— Аман, бу нә сәсдир, хардаям мән?
Дейә бирдән о атылыр пәнчәрәйә... бир дә, бир дә
Чыхыр шимшәк... чимир нурда уча дағлар, дәрәләр дә,
Атәш ачан топу аныр, атәш яғыр көзләриндән..
Санки уча, сылдырымлы дағлар гопур өз ериндән,
Нәрилдәйиб, курулдайиб миң гәһ-гәһә чәкир көйләр.
Илдырымын гылынчындан энир ерә бир ән сәһәр.

Пәнчәрәләр зағ-зағ әсир, шәфәг дүшүр шүшаләрә,
Әкс әдәрәк курултуну гоча дағлар чәкир нәрә.
Бир аз кечир... шырылтыла кәлир яғыш... кечә яры
Тагтылдадыр долу яғыш әвләр үстә сахсылары.

Яваш-яваш сөнүр койдә көйүн алмас чичәкләри.
Кениш чөлләр пычылдашыр, әсир сәһәр күләкләри.
Титрәдәрәк сәһәр ели пәнчәрәнин пәрдәсини
Өтүр бизим Сейфинин дә тәбәссүмлү чәһрәсини.
Сәһарин хош нәвазиши дағыдараг юхусуну
Өз һүснүнү сейр әтмәйә дә'вәт әдир бу дәм ону.
О кейиниб чыхыр тезчә сармашыглы әйванә... аһ,
Нә көзәлмиш бизим ерләр... дәйилмишәм бундан ахан!
Биз һәлә дә танымырыг өз мейрибан өлкәмизи,
Нәвазишкар нәфәсилә бәсләмишдир бу юрд бизи.
— Салам.
— Салам, сабаһыңыз хейир олсун... атан һаны?
— Бағчададыр. Дейир о да кәлси бура... кәл бәғчанә
Сейр әлә бир...—дейә оғлан күлүмсүнүр...

кедир онлар,

Кедирләр дар бир чыгырла гәлби кумраһ бу чавацлар.

Тәбиәт чох көзәл олур чыхан заман гарлы гышдан;
Сейфи кәлиб көрүр бағда Сәлим баба кур яғышдан
Учурулмуш ләкләрини дүзәлдәрәк күлүмсүнүр,
Игнн онун гәлби инди фәрәһиндәп даға дөнүр.

— Салам.

— Салам. Кечә яхшы ятыбсанмы?

— Чох сағ олун.

— Оғул, бурда—бу бағчада һәр ағачын, һәр бир колун
Мән чәкмишәм зәһмәтини... бир һечәм мән бу зәһмәтсиз,
Бир зәһмәтин чыгырыдыр бу алымда күлән һәр из.
Көрүрсәнми нечә күлүр пар-пар янан бу будаглар,
Онларла бир күлән гәлбим, онларла да биркә ағлар.
— Бунлар нәдир белә, әми?
— Бунлар чәкил ағачлары.
Бу торпағын ән хош бары,

Бу көрдүйүн ағачлардыр... бәсләйирәм ону чан тәк,
 Мән онларын мейвәсини көрәчәйм әтәк-әтәк.
 Сән бу атлас ярпаға бах; бу атласдыр бу ипәкдир.
 Бу ағачын ярпағыны бизим гызлар кейәчәкдир.
 Сейфи күлдү...
 — Күлмә, оғул, өз көзүңлә көрәчәксән бунлары сән.
 Бу барәдә чох көзәлчә бир мәсәл вар та гәдимдән:
 «Сәбрилә һалва олар, әй гора, сәндән,
 Бәсләсән атлас олар тут ярпағындан».
 Заман яшыл бир чәннәтә дөндәрмирми бош торпагы?
 Сабаһын ал ипәиндир бу күнүн бу тут ярпагы.
 Та гәдимдән бу көзәл юрд учалдараг өз шаныны
 Ипәйлә бәзәмишдир көзәлләрин көрданыны.
 Узаг-узаг өлкәләрә көндәрилмиш ипәк тайлар—
 Алма янаг көзәлләрин тохудуғу калағайлар.
 Бөйүк шөһрәт газанмышды бир заманлар бу чөл-чәмән,
 Бәли бир вахт хәлифәнин сарайына зинәт верән
 Ипәк түлләр, зәр пәрделәр Шәкидән дә дашынармыш.
 Зәриф Шәки ипәинин бөйүк ады-саны вармыш.
 Бир заманлар фирәнкиләр эшидәрәк бу шөһрәти
 Бағладылар бабаларла бир тичарәт үнсийәти.
 Пүл ахдыгча Франсалан дөвәләрә мал галанды,
 Юрдуmuzун ал ипәи Авропада далғаланды.
 Талаңдыгча юрдун вары, әлләр чәкди кизли һарай.
 Анчаг бу күн эвладымын тохудуғу ағ калағай.
 Өзкәсинин дейил артыг, өз башында далғаланыр.
 Инди мәним ана юрдум, нә сатылыр нә таланыр.

Кедәк, оғул, сәнә лимон бағымы да көстәрәм мән.
 Бизим көзәл Нухамызы сән чох тезчә севәчәксән.
 Чатачагдан атлаяраг етиширләр баға онлар,
 Яшыл донлу бу бағчада тамам өзкә бир аләм вар.
 Ири лимон дибчәкләри гатар-гатар чәркәләнмиш
 Яшыллығын гучағына санки көйдән нур әләнмиш.
 Әлван-әлван чичәкләрдән бағча кейиб көзәл бир дон
 Улдуз кими бәрг вурур көй будагда сары лимон.

Сары лимон, сары лимон,
 Сарылығын нәдән олур?

Сән бычагла кәсиләндә,
 Тумурчуғун дән-дән олур.
 Биһуш әдир әтрин бизи.
 Мәст әләйир гәлбимизи.
 Чичәкләйир будагларын
 Яз башыдыр ярып сәнин.
 Нә көзәлсән... гыш да, яз да
 Әксик олмаз барын сәнин.
 Чох севирсән илк баһары,
 Союг сәнә дүшмән олур.
 Сөйлә, лимон, сөйлә нәсән?
 Доста ширин һәдийһәсән.
 Сән о гәдәр әзизсән ки,
 Әвләр сәнә мәскән олур.

Сәлим баба көстәрәрәк ағачлары она бир-бир
 Данышдыгча һәр будага нәзәр салыб фәрәһләнир:
 — Бах, бу чешид ә'ла Батум чешидидир, яранышдан
 Бизим ердә—бу сәмтләрдә етишмәзди һеч бир заман
 Пейвәнд әдиб етишдирлим: ону исти һавада мән,
 Бәли, бәли, «биз мәрһәмәт көзләмирик тәбиәтдән».
 Онун сабит ганунуну дәйиширик биз, а бала,
 О нәдир ки, һөкм әлийә инсандаки бу камала?
 Бәсдир даһа кедәк, оғул, кедәк ичәк чайымызы,
 Яратмагла яшамалы вәтәнимин оғлу, гызы.

II

Чоловек—это звучит гордо
 М. Горки.

Дүзүлмүш ян-яна дәмир дэзкаһлар.
 Одлу бир шеһрин мисралары тәк.
 Һәр дэзкаһ башында бир гәһрәмән гыз
 Верир майшыларла һүснийлә бәзәк.
 Һәр шейә зинәтдир яранышындан
 Бу гоча дүнянын бәзәйи инсан.
 «Учурмаг асандыр, яратмаг чәтин»
 Яратмаг шәнидир бәшәрийһәтин.
 Бу нийәт биздәдир... Биздә һәр инсан
 Яратмаг эшгилә яшайыр һәр ән.

Инсанда яранан бу али ниййат
Кимин эллерила язылды илкин?
Эй догма юрдумун гәһрәман гызы,
Бу ниййәтлә күлдү сәнин истәйин!

Набат! Сән зәһмәтә көнүл бағладың,
Күлдү арзуларын бир чыраг кими.
Илһама кәтирмиш бу күн, эй бачы,
Сәнин әмәлләрин мәним гәлбими.

Эй әсрин әвлады, эй әсрин гызы,
Әсрин нәбзи вурур гәлбиндә сәнин.
Бир аддым габага ерһийр һәр күн
Сәнин зәһмәтинлә ана вәтәнин.

Сәни иш башында көрдүкчә, мәним
Кәлир гулағыма кечмишин сәси—
Өмрүнү мәтбәхдә сүрән нәнәнин
Яшмағы алтында ишилдәмәси.

Азәрбайчан гызы! Нә тез етишдин
Сән бу мәртәбәйә, бу көзәл күнә.
Сәни ким галдырды, өзүн сөйлә бир.
Заманын фөвгүнә, дөврүн фөвгүнә?

Сәнин додағына яддыр сызылты.
Әмәк нәғмәләри кәзир дилиндә.
Бабаны дағларда вуран илдырым.
Бу күн әйләнчәдир сәнин әлиндә.

Нәнәнин чәһрәдә әйирдийи ип,
Өз дәрдийчин белә кәлмәзди кара.
Сәнин дэзкаһынса күндә йүз гызы
Бүрүйүр ән зәриф ал либаслара.

Чәһрә сызладыгча, сызларды нәнән,
Бир хош күн кәрмәди о языг гары.
Батырды чәһрәнин ишилтисини
Сәнин дэзкаһынын курултулары!

Сән мөһтач дейилсән бу күн һеч кәсә.
Нәләр кәлиб, кечир сәнин әлиндән.
Тәмиз арзуларын, хош диләкләрин,
Чан алыр өз ишин, өз әмәлиндән!

«Әзиз бачыларым бәзәнсин» дейә
Вахты итирмәдән сән чалышырсан.
Бу бөйүк мәгсәдә сәнин чатмағын,
Минләри чатдырыр мәгсәдә һәр ан.

Халгын диләйидир сәнин диләйин.
Бөйүк бир арзуйла вурур үрәйин.

Бирдән зәнк чалыныр.. дәйишир әләм,
Күнорта емәйи башланыр бу дәм,
Гызлар топлашараг ики бир, үч бир
Емәйә башлайыр...

— Ай гыз Сүразәр!

Енә сәни кечмиш дейәсән Набат.

— Һәмишә бир чүрә кетмәз ки, һәят
Гой олсун, пахыллыг әләмирәм мән.

— Яланса...

— Чәкинмә, достум, гибтәдән

Гибтә ирәлийә апарыр бизи,

Һәвәслә долдурур үрәйимизи.

— Набат лап дүз дейир.. анчаг Сүразәр

Дилхордур.. учалыр шәң гәһ-гәһәләр.

Әлиндә ачары Сейфи бу заман

Кирир гаршыдаки бөйүк гапыдан.

Бир-бир йохлаяраг о дэзкаһлары

Кәлир яваш-яваш гызлара сары.

— Салам.

— Салам Сейфи! Нечәсән?

— Сағ ол!

— Доғрудан Сейфимиз оғулдур—оғул.

Дейә күлүмсүнүр азча Сүразәр,

Енидән башланыр шән гәһ-гәһәләр.

— Нийә күлдүрсүнүз?.. о кәлән күнлә

Дейин һансы дэзкаһ даянмыш? Дүнән

Енә дә ғырырды саплары дэзкаһ,
Һәлә чәнкәлн дә сынмышды, валлаһ
Чағыртдырдым ону, кәлди, бир анда
Таза чәнкәл салды. Доғрусу сида
Айры чүр һәвәс вар. Һәм дә ки, Набат
Онун үрәйинә верир гол-ганад.

Бу сехдән әл чокмир гаравул кими...
Гызарды бу сөздән Набат пул кими,
— Доғрусу, бу гәдәр тәжәббүр олмаз,
Мәрһәмәт олмур ки, сәндә дә бир аз
Ачылсын язығын гашы-габағы.
Чәкирсән гәлбинә дағ үстдән дағы.
— Дил оту емисән, бәлкә, бу күн сән?
Бу дәм зәнк чалышыр... учур енидән
Зәһмәт сәмасында бизим бу гушлар.
Онлар чәркәләһиһәр тез гатар-гатар.
Дэзкаһлар курлайыр. Иш гызыр...

— Сәни,
Өтдүм... сүзүр гызлар бир-бирләрини.
— Нечә сап?

— Мән он дөрд.
— Мәнсә он алты.

Сүразәр, Набаты сүзүр көз алты
Гайышлы чархларын чак-чук сәсиндән
Күчлә эшидилир бу сөzlәр. Бә'зән

Бармаг һесабилә данышыр онлар.
Бу ердә сөһбәтин нә мә'насы вар.
Ярышын достларым, ярышын һәр күн
Ишини севәһләр кәлмәк үстүн.

Севки! Дүня гәдәр мә'на вар онда,
Вәтән гаршысында, әл гаршысында
Һәр күн вермәлийик имтаһан, әй дост
Ярыш мейданыдыр бу чаһан, әй дост!

Һәр гызын бу сехдә өз дэзкаһы вар.
Сүразәр Набатла ярышыр. Онлар
Ән яхшы устадыр. Онлардан башга
Һеч кәс ишләмәйир ики дэзкаһда.

Ярышын, ярышын әзиз бачылар
Сизин әлиһизлә яраныр баһар.
Набат! архаланма зәфәрләринә,
Зәфәр газандыгча сән чалыш енә.
Һеч кәси көзләмә, әл сәни көзләр,
Доғсун зәфәриндән ени бир зәфәр.
Сәнин әмәлләрин, дәрә камалын,
Сәнин көзәллийин, сәнин чамалын,
Алыр зийнәтини ишдән, әмәкдән.
Сән дэзкаһ башында севилдин дүнән.
Ани дуйғулар, ани һиссләрә
Табә тутулмайыр бизим ағлымыз.
Бу күнүн севкиси, бу күнүн эшги,
Йүксәк әмәлләрдә яраныр, ай гыз!
Һәр күн дэзкаһындан сән айрыланда
Бизи севиндирир үзүағлығын.
Күлкүн янағына чөкән гызарты,
Дәйил әләмәти утанчағлығын,
Янағын гызармыш чох ишләмәкдән.
Гәлбиндир үзүндә о ишылганан.
Сыхылма, әзизим, янағларында
Зәһмәт чырағыдыр алышыб янан.
О чырагла яздым бу ше'рими мән
Илһама кәләрәк әмәлләриндән.

III

Әлиндә чәкич:
Өнүндә зиндан,
Сейфи ишләйир—
Бир ан дурмадан.

Әндикчә бир бир
Чәкич зиндана,
Гығылчым сачыр
Дәмир дөрд яна.

Шиндикчә көрүк,
Гызарыр күрә.
Гызыл аловлар
Галхыр һүндүрә.

Гызыл аловлар,
Гызыл аловлар,
Сиздә бу дөврүн
Чарпан гәлби вар.

Она руһ верир
Чәкимин сәси
Күлүр үзүндә
Одуң шә'ләси.

Бу од оғлунун,
Оддур һәр иши
Одла күләшмәк
Олмуш вәрдиши.

Газаныр һәр күн
Ени бир зәфәр,
Ода од кими
Чаваб верәнләр.

Гызыр дөйүшдә,
Гызыр көзләри.
Дүшүр од үстә
Алнынын тәри.

Әлиндә чәкич,
Өнүндә зиндан,
Сейфи ишләйир
Бир ан дурмадап.

Тохучу дэзкаһларын тез-тез хараб олмасы,
Бә'зән зәриф сапларын долашыб гырымасы
Ону чох дүшүндүрүр... онун фикри будур тәк:
Бу көһнә әл үсуллу дэзкаһлары дәйишмәк,
Һаким олмаг машина, бу мүрәккәб дэзкаһа!
Күнүн тәләбләринә чаваб вермир о даһа.
Бу сиррли машин кәрәк этсин бизә итаәт.
Әлә бир шей дүзәлтмәк истәйир ки, о әләт—
Тохучусуз саплары версин шүшә чәнкәлә.
Буну чохдан дүшүпмүш, фикирләшир о һәлә.
Сейфи бир сөз демәмиш бу барәдә һеч кәсә
Анчаг һей фикирләшир: бу әләти дүзәлтсә
Тохучунун да иши йүнкүлләшәр бир гәдәр.
Ени әләтли дэзкаһ даһа чох мәнсул верәр.

Кечә... кечә тән яры,
Бир дәстә чаван кәлир дашлы йолла юхары.
Күчәни өз башына кәтүрмүшдүр чаванлар.
Комсомол ичласындан эвә гайыдыр онлар.
Үрәкләрдә гурулуб бир шәнлийин бүсаты.
Нүмайәндә сечдиләр бу ичласда Набаты
Мүбариз комсомолун ени гурултайына.
Бакийә йолланачаг бир нечә жүндән сонра
Азалырлар кет-кедә... чатынча бир дөнкәйә
Набат бурулур ордан: «кечәниз хейир» дейә
Бир аз кедир... архадан кәлир аяг сәсләри
— Набат!
— Кимдир?— дейә гыз бирдән дөнүнчә кери
Гаршысында Сейфини көрүб дурухур бир ан.

- Изин верин өтүрүм.
 -- Йох, саг олун... бу заман...
 Неч бу вахт ярашармы оғланла гыз?..
 — Нэ олар?
 — Бэс көрөңдөр нэ дейэр? Бу олмазмы мэнэ ар?..
 Кединиз...—дейэ Набат дүзэңир өз йолуна.
 Сейфи чейрэт ичиндэ бахыб архадан она
 Дөнүр керн... гэлбини алыр минбир дүшүнчэ.
 Дүшүнүр севкисини, дүшүнүр инчэ-инчэ:
 «Бу гыз чох вугарлыдыр, о эйилмэз бирчэ дэм.
 Нэр шейдэн үстүн тутур манлийини бу өткэм».

~~*

Дэзкаһлар чыггылдайыр, курултуларла енэ.
 Дикиб нэр кэс башыны мэшғулдур өз ишинэ.
 Сапыр шүшэ чэнкэлэ Набат ипэк саплары.
 Позулмуш «дүня»ларда нөрүр тэк-тэк саптары
 Каһ да бошалан йүкү ачыр өз дэмириндэн.
 Узаг олмасын дейэ, саплар бири-бириндэн.
 Набат көзү учуйла бахыр «рэгнбэ» сары,
 Элван арзулары тэк кечэн элван саплары
 Топлайынча ханада дүшүр онлар саһмана.
 Арзулар багчасыдыр элван саплы бу хана.
 Дэзкаһын бир учундан чыхынча һазыр ипэк
 Набат бахыр онлара үрэиндэ бир дилэк.
 Чох көзэл көйнэк олар оғланчун бу ипэкдэн
 Нечэ тутар Сейфини чөһрайы рэнк көрөсөн?
 Чох көзэл... рэнкиңи дэ ачар...

Көрүр бу анда

Сейфиниң көзлэрини сапларын арасында.
 О дэзкаһа бағламыш бүтүн эмэллэрини.
 Элэ чэлд ишлэйир ки, неч онун эллэрини

¹ Дүня—21 сап бирликдэ „дүня“ адланыр.

Сапларын арасында көрмэк олмур бирчэ ан,
 Күлдөн-күлэ сычраян
 Ағ кәпәңкләр кими учур, учур эллэри,
 Чичәкләрин үстүнә шәфәг дүшәндән бәри.
 Бирдән саплар ғырылыб, долашыр бир-биринә
 Ян саплары узаныр ана сапын еринә.
 Тез машыны сахлайыр телләр кәрилсин дейә.
 Мәлул-мәлул о бахыр хараб олмуш һиссәйә,
 Гәлбиниң көйләринә әнир булут, әнир чән.
 Парылдайыр көзләри ани шимшәклә бирдән
 Одур, одур Сүразәр санки дөнмүш аслана;
 Даянмадан ишлэйир, неч бахмадан бир яна,
 Неч мәнә дэ бахмайыр. Бу күн өтәр о мәнн
 Бу фикирлә Набатым сүзәркәң «рәғибини»
 Көрүр дурмуш онүндә Сейфи... -
 — Харабмы олмуш?
 — Бәли, мән йорулмадым, дейәсән, бу йорулмуш..
 — Дүзәлдәрәм бу саат.—Дейә Сейфи бир анда
 Сөкдү кичик һиссәни...

Иш тамам гуртаранда

Набат күлдү... чәкилди үрәиндән, булут, чән
 Кечди дэзкаһ башына «сағ ол» дейә, снитән.
 — Тохтасана бир, ай гыз!
 — На дейирсән?
 — Сән дүнән
 Нийә мәнн гоймадын өтүрмәйә... ахы мән..
 — Инди сөһбәт вахтыдыр? инсафын олсун бары,
 Бир күчлә чатдырырам көрүрсән ки, саплары
 Горхурам бу күн өтә Сүразәр... кет, сән аллаһ,
 Ахы, бир сәбрий олсун..
 — Бәли, демәк бу дэзкаһ
 Күнаһкардыр. Саплары тез кәтирир долагдан.
 Сәниң дэ сөһбәт үчүн вахтын олмур бирчә ан.
 Дүзәлдәрәм мән ону,—дейә күлүмсәйәрәк,
 Узаглашыр Набатдан. Гуш тэк чырпыныр үрәк.

— Бу күн лап гиямәт эләйиб Набат
 Йүз метр!.. Планы өдәйиб гат-гат.

Доғрусу бу гызда айры һәвәс вар.
 — Ай гыз, бу мө'чүздүр.
 — Доғрусу, гызлар,
 Билмирәм нә чүрә олудур бу да.
 Анчаг дүнән кечә көрдүм юхуда
 Ярышда апарыб мәни Сүразәр.
 Яманча пәрт олдум, одур ки, сәһәр
 Айры чүр ишләдим удузмамагчун.
 Доғрусу яманча горхурдум бу күн...
 — Эй, каш о юхудан көрәйдик биз дә.
 Пахыллыг доғайды үрәйимиздә.
 Даян... сәни бир күн һайлыярам мән...
 Гызлар күлүшәрәк чыхырлар сөхдәп.

Набат етишинчә эвә көрүр ки,
 Күбра онлардадыр...
 — Хош кәлдән ай гыз
 — Сағ ол! эшитдим ки, кедирсән сабаһ
 — Эләдир кедирәм.
 — Эһ, ай вәфасыз,
 Бәс мәни көрмәмиш кедирсән?
 — Йох-йох.
 Сабаһ кәләчәкдим...
 — Союгсан, союг.
 — Бәс, ай гыз, гардашың Әнвәр һардадыр?
 — Әнвәри билмирсән? Көйләрдә... дүнән
 Енидән көйләрә галхды, Бакидән
 Бизә хош хәбәрләр кәтирмәк үчүн.
 Анчаг дөнмәлийди һесабла бу күн.
 Йәгин, һава пислир о тәрәфләрдә.
 Чох аз көрәчәксән ону сәп ердә.
 Көйләрчин доғулуб элә бил ки, бу.
 — Үрәйим сыхылыр, Набат, доғрусу
 Кәл, кедәк киноя...
 — Йәгин Әнвәрин
 Эвдә олмамасы сыхды гәлбини.
 — Йох, йох.

— Гынамырам мән һеч дә сәни
 Дейирсән кедәк дә...
 Бир аздан сонра
 Гол-гола кедирләр Набатла Күбра.

Иш вахты гуртарыр. Бир-бир фәһләләр
 Дөнүр эвләринә... Сейфи мүкәддәр.
 О дөнмәк истәмир өз мәнзилинә
 Ишләмәк, чалышмаг истәйир енә.
 О, тәзәчә тапмыш ишнә йөнүнү.
 Бурда ахшамадәк бүтүн күнүнү,
 Дәзкаһын башында кечирир һәр күн.
 Бөйүк бир ләззәтдир бу онун үчүн.
 Яратмаг эшгәлә янан бир инсан,
 Айрылмаг истәрни өз дәзкаһындан?
 Бир анлыг көнүлсүз о айрылса да
 Гәлбини өзүйлә апара билмәз.
 Киминлә данынса, Нарая кетсә
 Көзүнүн өнүдән дәзкаһ чәкилмәз.
 Сыхыр үрәйиши бир өзкә гүссә...
 Элдә тәк галараг дүшүнмәкләнсә
 Ишләмәк, ишләмәк яхшыдыр дейә
 Әзиб дәмиләри атыр күрәйә.
 Айрылмаг истәмир ишдән бир ап да.
 һәмишә дағларда гаш гараланда
 Онун да гәлбинә чөкүр гаранлыг.
 Одлу дүшүнчәләр ону бир анлыг
 Сакит бурахмайыр... лакин әләчсыз
 Дөнүр мәнзилинә. Бурада ялныз
 Союг дүшүнчәләр олур һәмдәми,
 Исидир гәлбини хәял әләми.
 Өтүр чунду гушу енә узагдә.
 Яндырыр чырағы... күлүр отагда
 Киш чайын көйәрчин ләпәчикләри,
 Эвдән сүркүн олур кечәнин шәри.
 Охуюр радио гоншу отагда.
 Бир көнүл бүлбүлү өтүр будагда:

Де нэ гэдэр чэким интизарыны?
 Бу ничран гышынын баглары йохму?
 Йол ача билмэдим сенин гэлбинэ
 О көзэл диярын ачары йохму?
 Дейирсэн «сэбр элэ» көзүн гурбаны,
 Мэндэ сэбр этмэйэ дэянэт напы?
 Сэнсиз ил санырам нэр етөн аны.
 Сэбр дэрысынын канары йохму?

...«Онун гурурундан, төкөбүрүндэн
 Өзүм дэ билмэдэн титройирэм мэн.
 Даянмаг олармы көнүл экэндэ,
 Сабаһ о Бакийэ кедэчэк... мэн дэ
 Кедэйдим... ah, Баки дүшдү ядыма,
 Одур гүввот верэн гол-ганадыма.
 Орда чичэкленмиш мэним нэр арзум.
 Кэлсэнэм анама бир мектуб язым?!»
 Дейэ эйлэшөрөк миз архасына
 Языр... нэвэс кэлир яздыгча она.
 Мектубу гуртары, дурур бир гэдэр.
 Тэзэ бир ниййэтлэ нурланыр көзлэр.
 Онлан да язмағым вермэзми файда?
 Бөлкө бир мөслөһөт язды амам да.
 «... Ана! Бу мектубу кэтирэн гыза
 Яхшы бах, яманча сеvirэм ону,
 Анчаг о бир чаваб вермэмиш нөлэ.
 Бир эсир эйлэмиш эшгэ оғлуну».
 О, зэрфи бағлайыб гоюр чибинэ,
 Ширин хяяллара гапылыр епэ.
 Дүшүнүр... бир аздан галхыб аяға
 Дейир өз-өзүнэ:—кедим бир баға,
 Ағачлар алтында кэзим-долашым.
 Нөдөнсэ яманча ағрайыр башым...

Сейфи яваш-яваш йола дүзэлир
 Бир аздан Фүзули бағына кэлир.

Бир гэдэр үрэйи ачылыр онун.
 Дөnmөк истэйиркөн көрүр кинонун
 Гаршысында бөйүк бир мэрәкэ вар.
 Билетчин нөвбэйэ дурмуш чаванлар.
 — Нансы кино кедир?
 — «Хэгиги инсан».
 — Аһа... көзлэйирдим мэн буну чохдан
 Дейэ билет алыб кирир ичэри.
 Еңи бир нэвэслэ яныр көзлэри.

Кино... тэйярэлэр учур экранда
 Сейфинин көзлэри күлүр бир анда
 Одур, учур шаһин... лакин бир аздан
 Сүрүнүр гар үстэ ганадлы инсан.
 Сүрүнүр яралы, көрпө гуш кими,
 Сүрүнүр көксүндөн вурулмуш кими.
 Навасыз, көйлөрсиз гуш яшармы неч?
 Нейһат... ярашармы, ярашармы неч
 Ганадлы инсана ердэ сүрүнмөк?!
 Алышыр Сейфинин көксүндэ үрэк.
 Дүшдүкчэ ядына учдуғу күнлэр
 Көйдө булутлары гучдуғу күнлэр.
 Гырышлар дүйүтүр алнында гат-гат.

Пилоту экранда көрүнчэ Набат
 Аныр гардашыны, Сейфини аныр
 Кизли бир дуйгуһла гэлби одланыр.
 Одур, бах, гычыны кэсдилэр онун
 О көйлөр тэрланы, көйлөр оғлунун.
 Додағы алтында пычылдайыр о.
 «Мэн белэ билмэздим өмрүн сонуну.
 Итирдим, итирдим өз шөһпэрими.
 Күнлөрлө гар үстэ мэн илан кими
 Учмаг арзусилэ сүрүндүм. Анчаг

Нэ билим ки, сонум белэ олачаг». Лакин о енидэн дөнүр һаята, Исти чарпайыда о ята-ята Ганадсыз учмагы мәшг эдир һәр күн. Кейдийи тахта гыч бу икид үчүн Һәгиги гыч олтур... енидэн ону Алыр өз гойнуна булутлу көйләр. О енэ дэ учур. Көрүнчэ буну Сейфинин гәлбиндэ доғур ал сәһәр Дүшүнүр: бәс мәнә бу чүр'әт һаны? Белә олмалыдыр совет инсаны. Инсан галиб қәдир ялһыз һүнәрлә, Бу көзәл, бу алы дүшүнчәләрлә. О кедир, гәлбиндә ени бир һәвәс. Бирдән эшидәрәк о таныш бир сәс Даяныр...

— Афәрин, әсл инсандыр. — Көр бизим бу заман нечә замандыр!.. — Дейирәм, ай Күбра, о оғлан кими Бизим бу Сейфи дэ уча биләрми? Онун бу эшгини һисс этмишәм мән Көйләри чох севир о да... бу сөздән Сейфинин гәлбиндә күлләр ачылды. Әлэ бил гәлбинә нурлар сачылды. Кетди онлар илә гара-ба-гара, Өтүрдү кизличә. Анчаг онлара Гыз утанар дейә яхынлашмады, Достлар, бунун да вар өзкә бир дады.

— Набат кедирсәнми?
— Бәли.
— Яхшы йол.
Истидән, союгдан әһтиятлы ол.
Баки һавасына инанмаг олмаз.
Орда сечилмәйир гышдан баһар, яз..

Енә әзиз Баки дүшдү ядыма.
Одур һәят верән һәр мурадыма.
Мән севирәм ону өз анам кими,
Баки тәбиәти, Баки иглими
Мәни бала кими бөйүтдүйүндән
Онун иглимини көтүрмүшәм мән.
Бакинин баһары, човғунлу гары,
Дәли күләкләри, сәрт туфанлары,
Чошғун жечәләри, чошғун сәһәри,
Хәзәрин далғалы тәлатүмләри
Яшайыр инан ки, руһумда мәним.
Санки гәлбимдәдир әзиз вәтәним.
— Онунчунму белә дәлиганлысан?
— Мәнчә белә олса яхшыдыр инсан.
Чошуб дашмаянын арзусу олмаз.
Сүкут...

— Сизә зәһмәт олса да бир аз
Буну—бу мәктубу чатдырын бизә.
— Баш үстә, һәләлик...

— Уғурлар ола.

Машын сәсләнәрәк дүзәлир йола.

Гурултай... салонда бөйүк тәм-тәраг.
Һәр кәсин көзүндә мин һисс, мин мараг.
Әйләшиб сәссызчә динләйир. Бир-бир
Сөз алыб данышыр нүмайәндәләр...
Арзулар күл ачыр додагларында.
Алгыш сәдалары галхыр бир анда
Ады чәкиләндә бөйүк рәһбәрин.
Салон курулдайыр, һәр кәс өз дәрин
Һиссини билдириб галхыр аяға,
Санки гушлар верир додаг-додаға.
Одур, бах, күрсүдән данышыр Набат.
О ени вәдәләр верир өлкәйә
Өз элим, өз бачым, өз гардашларым
Байрам либасына бүрүнсүн дейә.

Ким билир нечәси бурдакыларын
 Онун тохудуҗу парчадан кеймиш.
 Бачым, бәхтәвәрсән, о зәр парчалар
 Ән әввәлчә сәнин элине дәймиш.
 Яратмаг! Нә гәдәр шириндир бу сөз
 Ондадыр кейләре галхыб учалмаг,
 Нә гәдәр шириндир яратдыгынын
 Узагдан бахараг сейринә далмаг!
 Бу гәһрәман гызлар сындырды чохдан.
 Кечмишин о чүрүк э'тигадыны.
 Вурғун яхшы демиш: инди ким тояр
 Өз тәзә гызына Бәсти адыны.
 Даныш, әзиз бачым, даныш чәкинмә.
 Нәдир тәләбләрин ач сөйлә бир-бир.
 Боялы сөзләри сән танымырсан,
 Нәр сөзүн, нәр кәлмән үрәкдән кәлир!
 Үч саат, беш саат нитг дейәнләр
 Дуймаз сәндә олан сәмниййәти.
 Садә сөзләринә додаг бүзәнләр,
 Гәлбиндә чырпынан тәмиз ниййәти,
 Дәрк әдиб анламаз, даныш, сән даныш!
 Кәләчәк арзундан, ишиндән даныш!
 Рус, күрчү, белорус, татар, эрмәни
 Бурда мин марагла динләйир сәни.
 Өз ана дилиндә данышдыгча сән
 Күлүр ана юрдун чөлү-чәмәни.
 Сәнин сөзләрини изләйән нәр кәс
 Өз ана дилиндә эшидир сәни.
 Даныш неч чәкинмә бу салон, бу ер,
 Хитабәт күрсүсү өзүнүкүдүр.
 Нә сәни бурада һәдәләйән вар
 Нә да аддымыны гочулар күдүр.

Тәнәффүс, әтрафда ики-бир- үч-бир,
 Гол-гола верәрәк чаванлар кәзир.

Нәят күлүмсәйир кәнчлик сәсиндән,
 Онларын гәлб ачан гәһгәһәсиндән,
 Титрәйир, титрәйир мәрмәр сүтунлар.
 Биләсиниз нә гәдәр хошбәхтдир онлар.
 Чүнки бүлбүл кими өтүр нәр үрәк.
 Набат мүнәччәрә дирсәкләнәрәк
 Сейр әдир кәзишән бу чаванлары.
 Нә шириндир өмрүн бу хош анлары!
 О инди чә дуюр өзүнү ялныз.
 Будур шых кейимли бир талибә гыз
 Набатын өнүндән өтүр... бир анда
 Онун кур сачлары далғалананда
 Санки әтир сәпир о яндан бәри
 Нуха дағларынын тәр чичәкләри.
 Башында улдузлар яныр көй, сары.
 Онун әйниндәки ипәк палтары
 Үлкү тәк белини кип гучагламыш,
 Белинә шүшәдән кәмәр багламыш.
 Набат күлүмсәйир, севинчдән бу дәм.
 Күлүнчә көзүндә, бу көзәл аләм
 Бир түрүр, бир һәвәс ояныр онда.
 Нә гәдәр көзәлмиш, аһ, доғрудан да
 Онун тохудуҗу ипәк парчалар!
 Онун тохудуҗу ипәк ярашыгы вар
 О көзәл дилбәрин әйниндә... Бу ан
 Башга бир чаван гыз өтүр янындан.
 Онун палтары да будур, будур, бах
 Нәмин парчадандыр өзүдүр. Анчаг
 Неч көзәл көрүнмүр нәдән, нәдән бәс
 Бу гызын әйниндә?

Бу дейил әбәс.

Анчаг өз вахтында ширин олур бар,
 Бәдәни тутмаян о узун палтар
 Бизим зөвгүмүзү охшамыр бу күн.
 Артыг ябанчыдыр о бизим үчүн.
 Енә өз көкүндән айрылмамышдыр.
 Заман дәйишсә дә ону нә гәдәр.

Енә үрәкләрдә галыр изләри
 Арадан кетсә дә пуч эгидәләр.
 О узун балаглар, узун әтәкләр
 Әсрә ярашмайыр, чох күлмәлдир.
 Мәндән инчимәсин өз аням, онлар
 Дөврүн гайчысыла кәсилмәлидир.
 Дөврүн өз тәләби, өз адәти вар.
 Узун балагларын әзийәти вар
 Сәнә әзиз бачым иш заманында.
 Әсрин тәләбини гайнат ганында!
 Тәзә һиссләрлә ямалыйыг биз,
 Узун балагларә нәнәләримиз
 Силәрди өз ганлы көз яшларыны.

Гурултай гуртарыр кечә тән яры.
 Чөлдәки машынар алыб гызлары
 Апарыр бир баша мәнманханая.
 Һәр одлу үрәкдә бир ени дүня.
 Чатынча, онлары дәмил лифт о дәм
 Галдырыр юхары. Бурада аләм
 Башгадыр. Пәрдәли түллү отаглар...
 Бир заманлар анчаг «йүксәк» гонаглар
 Бурда кечәләрди. Инди исә, бах бир
 Ади бир фәһлә гыз бурда динчәлир.

IV

Набат йохдур дейә, Сейфи дә бир ан
 Гәлбиндә изтираб, сүстлүк дуймадан,
 Чалышыр, чалышыр ахшама гәдәр,
 Эвинә кетмәйир бә'зән кечәләр.
 Кечәли күндүзлү фикирләшдийн,
 Аләтин эшгилә яныр, яхылыр.
 Бу дәмил әсринин дәмил әвлады,
 Дилсиз дәмилләрә гәләбә чалыр.

Сейфи дүзәлтдийи ени аләти,
 Бу күн севинчләрлә гошду дэзкаһа.
 Ишләди... Бу аләт өзү адамсыз,
 Саплары ханая баглайыр даһа.
 Күлдү, Сейфинин дә арзусу күлдү,
 Элә бил көнлүнә шәфәг төкүлдү.
 Чох хошуна кәлди баш мүнәндисин,
 Бу ени ихтира... Ону һәмил күн,
 Мүдир дә чағырыб өпдү алнындан.
 Деди:—етишдирди сәни бу дөвран!
 Гызлар тәбрик этди ону үрәкдән.
 —Сағ ол, Сейфи гардаш, чох сағ ол ил, сәи
 Бу әл үсулуну дағыдыб гырдын,
 Бизим ишимизи асанлашдырдын!
 Артыг сән дэзкаһын олдун һакими.
 Һәлә Набат билмир, тез кәлән кими
 Ону мүждәләмәк ләзымдыр әввәл.
 Дэзкаһы көрүнчә галачаг мә'тәл.

Сейфи хәстәләнир гәфләтән бир күн,
 Йығылыр башына достлары бир-бир.
 —Бәлкә союг дәйиб.
 —Йох-йох сәнинчин
 Бу гәдәр чалышмаг асанмы кәлир?
 Һәлә ишә чыхма, һеч бир шей олмаз.
 Ят, динчәл эвиндә, раһатлан бир аз.
 —Бу күн ики күндүр ишә кетмирәм.
 Сыхыр үрәйими кизли бир әләм.
 Ямап дарыхырам...
 —Һеч дарыхма сән.
 Бу күн дә Набатын кәлди Бакидән.
 —Доғрудан?... лап көзәл... нә яхшы олдү.
 Элә бил Сейфинин рәнки дурулду.
 —Яманча дүзәлтди бу хәбәр сәни.
 Бу хәбәр йәгин ки, дирилдәр сәни.

Дейә йолдашлары күлүшүр...

— Даһа.

Биз кедәк. Тезликлә тапасан шәфә!

— Сағ олун, вар олсун аягларыңыз.

Кедирләр... Хәстәмиз галынча ялгыз,

Дүшүнүр, дүшүнүр өтән күнләри.

Бирдән Сәлим баба кирир нчәри.

— Әми, хош кәддиниз!..

— Сағ олун, нә вар,

Бу нә ишдир балам, олмасын азар.

Хәстәлик көзләмәк олармы сәндән?

Чохдан хәбәрдарам эмәлләриндән.

Сағ ол, гочагсанмыш, афәрин!—дейә,

Бир лимон чыхарыб верир Сейфийә.

— Сағ олун, әмичан.

— Ийлә лимону.

Шәфа кәтирмишәм сәнә мән ону.

Тез сағал, башланыр, енә той-дүйүн.

Кәлдим сәнә дейәм, о бириси күн

Нишан мәчлисидир бизим Күбранын.

Кәләрсән... Сәнин дә гайнасын ганын.

Сән дә бир һазырлаш вахтындыр даһа,

Болдур газанчын да шүкүр аллаһа.

— Яманча сызлады әмичан, ярам.

— Билирәм, билирәм мән хәбәрдарам.

— Нәдән?

— Эшитмишәм... Сейфи дарыхма.

Сәбр элә, сәбр элә, гәлбини сыхма.

Бир аз гыз тайфасы шылтаг олмаса,

Онун нә ләззәти ай оғул?..

— Аһа...

Демәк сиз һәр шейдән хәбәрдарсыңыз.

Бәс нечә?.. бәс нечә?.. Оғул, мән ялныз.

Өләчәйим күнү билмирәм... Йохса,

Бунлара нә вар ки?.. Шылтаг олмаса

Гыз өз гиймәтини билмәз... Чәкмә гәм...

— Ахы мән нә гәдәр сәбр этмәлийәм?

— Сәбрлә һалва олар, эй гора, сәндән.

Бәсләсән атлас олар тут ярпағындан.

Сейфи күлүмсүндү..

— Күлмә, күлмә сән.

Тез-кеч сөзләримә һагг верәчәксән.

Һәлә бәркимәмиш бу ишдә чанын.

— Яхшы, нишанлысы кимдир Күбранын?

— Сизин бу Набатын гардашы.

— Паһо...

Бу нә яхшы олду... Бәс һардайды о?..

— Ордуда, кәлдийи чохмуш бир илдән,

Өзләри тапышыб, танымырдым мән.

— Гоша гарысынлар, мүбарәк олсун.

— Сағ ол, үрәйимиз нәшәйлә долсун.

Айылынча Сейфи юхудан сәһәр

Чанында раһәтлик дуюр бир гәдәр.

Галхыб ятағындан жейинир... Она

Тәзә бир шей кими кәлир бу һәят.

Иканыр тәзәчә доғулдуғуна.

Бала гушлар кими ачыр гол-ғанат,

Нә гәдәр шириндир доғрудан һәят!..

Чанын чөвһәридир зәһмәт һәр заман.

Чаны зәһмәтилә бәркийән инсан,

Яшай биләрми ишсиз, әмәксиз?

Онун әлләриндә ачылан һәр из,

Бир ширин зәһмәтин нишанәсидир.

Гулағында вуран чәкич сәсидир.

Бахыб әлләринә тутулур бир аз.

— «Йох-йох! Бу гәдәр дә назланмаг олмаз.»

Дейәрәк дүшүнүр... үч күндән бәри

Онун дәмир тутан, дәмир әлләри,

Яманча юмшалмыш.. «Бу нәдир мән дә

Памбуга дөнүрәм хәстәләнәндә.

Зәһмәтсиз чүчәйә дөнәрмиш инсан.

Бәсдир, кетмәлийәм ишә сабаһдан.»

Гайдадыр һөмишә зәһмәт чәкәнин

Чаны полад кими әйилмәз олур.

Ипәк чарпайыда назлананларын,
Рәнки гүруб кими саралыр, солур.
Неч пар-пар янармы зәһмәтсиз ораг?
Дәмирә, күрәйә бәнзәдир анчаг.
Көрдүйү һәр шейи, Сейфи, һәр шейи!
Һисси, дүшүнчәси, гәлби, истәйи,
Онлара бағлыдыр, чүнки онлара
Дүшүнүр.... Бир гәдәр кечир... Бу ара
Гапы тагылдайыр...

— Олармы?

— Бәли.

Набат Сүразәрлә кирир ичәри.

— Гызлар, хош кәлдiniz!

— Сағ ол, мән дүнән

Кәлиб эшитдим ки, хәстәләпмисән.

Бу күн истираһәт күнүдүр дейә

Кәлдик ки, баш чәкәк тәзә хәстәйә.

Бәс инди нечәсән?

— Сағ олуң, гызлар!

— Ананы да көрдүм.. өзүнсән ки вар.

Бағлама да верди сөнә, будур бах.

— Лап яхшы, вер бәри бу саат ачаг.

— Йох-йох! гоюн галсын.

— Әши вер бәри

Союتماғ олармы кәлмишкән ери...

Дейә Сейфи ачыр саплары...

— Дүнән.

Эшитдим дэзкаһы лап дүзәлтмисән.

Һәлә көрмәмишәм. Анчаг сабаһдан,

Башлайырам ишә...

Элә бу заман,

Ачылыр бағлама...

Сәрилир ерә.

Донлуг ипәк парча....

Бирдән көзләрә

Бир һейрәт пәрдәси энир... Бир анда

Сейфи бағламаны йыгышдыранда,

Бир кағыз сәсләниб гатдан сүрүшүр.

Кағызын ичиндән бир үзүк дүшүр...

Ағарыр, Сейфинин рәнки ағарыр.

Нәш'әли гәлбини бир булут сарыр.

Тез ердән көтүрүб кағызы о дәм

Охуюр явашча гәлбиндә әләм:

«Оғул, чох бәйәндик бу кәлән гызы.

Ағыллы ушағә охпайыр... дүзү

Көзәллийә уйма, вурул камала.

Чох да вачиб дейил, бир дә. ай бала.

Бизим севмәйимиз, бәйәнмәйимиз.

Мане оларыгмы хейир ишә биз?!
Лап бабдың, уйғундур оғул, өзүнә.

Бәлкә мән дә кәлдим бир нечә күнә.

Достларын әвләнир. Сән галма дала.

Яздығын о бағбан—Сәлим бабайла,

Сиз верин үзүйү, биз алгышларыг.

Пайыз гуртаранда тоя башларыг.»

Башыны палдырчаг Сейфи юхары,

Көрдү Набат кедир гапыя сары.

— Даянын!

— Нә үчүн? Кетмәлийик биз.

Кедирик һәләлик сағ ол, худафиз.

— Набат, кедәрсиниз, даян бир гәдәр!

Ай гыз, бир сәбр әлә, дейә Сүразәр

Достуну гайтармаг истәйир... Анчаг,

Мүмкүнмү? Мүмкүнмү ону гайтармаг?!

Сейфи тәк галынча сыхылды гәлби,

Бир һәмдәм кәсилди дүшүнчәләрә.

— Йох, йох! Нечә олса сабаһ мән ону

Баша салмалыям... Бир дә... бир кәрә

Я буну дүзмәли, я да позмәли!

Йохса, пис олачаг бу ишин далы.

Дүзүлмүш яп-яна дәмир дэзкаһлар

Одлу бир шеирин мисралары тәк.

Һәр дэзкаһ башында бир гөһрәмән гыз
Верир дэзкаһлара һүснүйлә бәзәк.
Ярышыр енә дә гызлар... бу заман,
Сейфи бойланараг гаршы гапыдан,
Кәлир яваш-яваш Набата сары.
Көзүндә алышыр саф дуйғулары.
Дүшүнүр: О инди йәгин бекардыр.
Сөһбәт әтмәйә дә бол вахты вардыр.
Ихтира ишини асанлашдырмыш.
Дүнәнки әһвалат гәлбини гырмыш.
Йәгин ки, әлимдән һирслидир яман.
Инди бачардыгча сакит, мөһрибан,
Давраныб гәлбини әлә алмалы,
Йохса яхшы олмаз бу ишин далы.

— Набат!

Сүкут...

— Набат!

— Бир сөзүн вармы?

— Әлбәттә...

— Иш вахты сөһбәт олармы?

— Инди ки, асанлыр ишин... жәнә бәх.

— Йох, мәни сөйләтмә, долашар долаг.

Ахы, дөрд дэзкаһа бахырам инди.

Эшидинчә буну Сейфи диксинди.

— Паһо... Доғрудан да беләймиш... Сәнә

Сөзүм йохдур даһа... һеч әлләринә

Баягдан бахмырам. Афәрин Набат!

Һалалдыр, һалалдыр сәнә бу һәят!

Дейиб узаглашыр Набатдан... Ону

Башга дүшүнчәләр алыр гойнуна.

Онун көзләриндә артыг бу андан

Бүрүнүр бу аләм өзкә бир дона.

Беләдир, әзәлдән бизим инсанлар

Бекар даянмагдан хошланмаз онлар.

Чүнки Набат билир онун һәр аны,

Бу күн бәзәндирир бир кәнч инсаны.

Удачаг, бу арзу вар исә кимдә.

Кечди дөрд дэзкаһа Сүразәрим дэ,

Набаты габагда көрүнчә дәрһал.
Башга гызлары да чошдурду бу һал.
Онлар да кечдиләр ики дэзкаһа.
Тәк дэзкаһа бахан галмады даһа.

V

Артыг яваш-яваш күнләр гысалыр.

Тәбиәт енидән юхуя далыр.

Саралыр о атлас яшыл будаглар,

Өз той либасыны союнур дағлар.

Гушлар ганатланыб көчүр узаға,

Бир гәриблик чөкүр һәр бағча-баға.

Яғышлар башланыр... чиләнир көвһәр

Отларын үстүнә... Чөлләр, мешәләр

Чәкир өз үстүнә булутдан дуваг.

Әсир яваш-яваш уғулдаяраг,

Гышын илк чарчысы союг күләкләр.

Артыг гыров гоюр отлар, чичәкләр.

Тәбиәт данышыр бир өзкә диллә.

Архларын көнары долур хәзәллә.

Союнур өз атлас, той либасыны

Сәлим бабанын да көзәл бағчасы.

Солса да ярпаглар, солса да күлләр,

Солармы инсанын әмәл бағчасы?

Хейир!.. О бағчанын тут ярпаглары,

Ким дейир солмушдур?.. Эй достум, бары,

Әйнинә кейдийин көйнәйә бах бир.

О көйнәк бағбанын әмәлләридир!

Күбра, тохудуғу калағайларын

Зәриф һәшйәсинә һей нарын-нарын

Чәкди атасының күл ләкләрини,

Сары лимонунун чичәкләрини.

Будур бир бағбанын иши, әмәли,

Һәр заман башларда кәзир таң кими.

Әлван ипәкләрдә, бизим көзәлләр,

Кәзинчә өнүндә бир турач кими.

Ачылыр үрәйи Сәлим бабанын.
Күлүр хош диләйи Сәлим бабанын.
Бу күн онун эви тәмтәраглыдыр,
Нишан мәчлисидир. Күлүр тонаглар.
О юхары башда әйләшән кәнчин,
Гәлбиндә мин севинч, мин тәнтәнә вар.
Бирдән Сейфи кирир ичәри... һамы
Оңу көзләйирди баягдан бәри
Сейфини көрүнчә һәммин о кәнчин,
Һейрәтдән од сачыр шаһин көзләри,
— Бу сәнсэн Сейфи чан?
— Мәнәм, ай Әнвәр!

Өпүшүр дүнәнки тәйярәчиләр.
— Демәк, Сейфи сәнсэн... ишә бах ишә.
Бачым сәндән дейир эвдә һәмишә.
— Демәк парашутчун ипәк тохуян
Бачын Набат имиш?
— Бәли, о заман
Сәнә Нухамызы тә'рифләйәрдим.
Сейфи чан! о вахтлар ким дейәрди, ким,
Биз бир дә Нухада көрүшәчәйик.
Нишан мәчлисимдә көзләнилмәдән...
Сән бир тәсадүфә, тәсадүфә бах.
Буну дүшүнмәздик нә сән, нә дә мән.
Әйләшир гол боюн достлар ян-яна..
Бөйүк бир ләззәтдир бу һал дуяна.
Дүнәнки одларын, фыртыналарың
Ичиндән чыхмышдыр бу достлуг, үлфәт.
Одлар, аловлардан яранмыш илчин,
Ән бөйүк, ән али, ән саф мәнәббәт!
Эшгин, мәнәббәтин оддур анасы.
Атәшлә йоғрулур гәлбин сөвдасы.
Севкисиз арзу да яранмаз әсла!
Дәмир дә дәмирә говушур одла.
Одларын ичиндә, яранан достлуг
Әйилмәз поладдан чох мөһкәм олур.
Хилгәти саф олан тәмиз гызыл тәк

Нә солур, нәдә ки рәнки позулур.
— Ай гыз, бир бура кәл...
Дейәрәк Әнвәр
Чағырыр Набаты—Алышыр көзләр
— Уганма, гәлбини ачачағам мән.
Өзүн билирсән ки, мәним әзәлдән
Өртүлү ишләрлә һеч олмаз арам.
Онсуз да һәр шейдән мән хәбәрдарам.
Сәлим баба мәнә данышмыш бүтүн...
Нишан мәчлисимдә сиз дә, бах, бу күн
Олдуңуз адахлы..

Гызарыр Набат,
Сейфинин көзүндә күлүр той-бүсәт.
— Сейфинин адыны эвимиздә мән
Һәр күн эшидирдим... Нә билим ки, бу
Мәним өз достумдур. Кечиб иш-ишдән...
— Амма лап еринә дүшдү, доғрусу,
Дейиб Сәлим баба күлдү.

Бу ара
Сейфи көзләрини дикиб байыра
Деди:
— Сәлим баба, саралыб бағын,
Һаны будагларда күлән ярпағын,
Сәлим баба күлүб деди:—ай оғул,
Гой ярмаг төкүлсүн, тәки, сән сағ ол.
Сәнә гурбан олсун бағым, күлүшәним,
Анчаг һеч унутма, күлмүсән мәним
Сән ики сөзүмә. Бирн кәлән күн,
Бир дә ки... нә дейим билирсән өзүн.
Дейирсән «бәс һаны яшыл ярмаглар?»
Будур бу гызларын кейдийи палтар,
Һәммин ярмагдандыр, сән биринчи күн
Элә бах бу сөзә—буна күлмүшдүн.
Сәнин о күлүшүн яман күлүшдү,
Мәним сөзләрим дә еринә дүшдү.
Сән хәстә ятырдын, дедим «чәкмә гәм,
Чатарсан арзуна» сән енә бу дәм

Күлдүн. Мәнсә дедим: огул сәбр элэ,
Иң ан арзусуна чатар сәбр илэ.
Инди өз камына етишдин сән дэ
Мөним сөзләримә демәк күлэндэ
Сән һеч нэ билмирдин...

Күлдү гонаглар.

Бу шән гәһгәһәни әкс этди дағлар.
Салим баба исә бу дәм чибиндән
Чыхарыб үзүйү дейир:—Гызым, сән
Өзүн кәтирмисән Бакидән буну,
Билмәдән ичиндә нэ олдуғуну.
Ал, гызым! көнлүнү багла сән буна,
Өзүн өз әлиплә тах бармағына.
Енидән учалыр шән гәһгәһәләр,
Ачылыр һәр үздә күлкүн бир сәһәр.

ЭПИЛОГ

Әйләшиб мизимин архасында мән
Яздым бу шеирими ахшамдан бәри.
Айылынча көрдүм гызыл күнәшин,
Дүшүб пәнчәрәмә илк шәфәгләри.
Ипәк күлләр ачан вараглар үстдә,
Ипәк түлләр кими күлүр шәфәгләр.
Мәнә Набатымдан хәбәр кәтирир.
Ганавус өртүклү гызыл үфүгләр.
Үрәйим бошалмыш. Гымышырам мән.
Бир гәдәр разыям бу күн өзүмдән.
Данышыр радио, данышыр аста.
Мүждәләр сачылыр онун сәсиндән.
Хош хәбәрләр верир о һәр күн мәнә,
Бу кениш юрдумун һәр кушәсиндән.
О ени мүждәли бир хәбәр верир:
«Кечмиш беш дэзкаһа бу күндән Набат».
Эшидинчә буну дурухурам мән.
Ачиз гәләнимә бахырам мат-мат.
Утандым, доғрусу өзүм-өзүмдән

Заманла сәсләшә билмәмишәм мән.
Заманла сәсләшмәз вахтындан әввәл
Көзәл кәләчәйи дуймаян үрәк
Илдырым әсринә, илдырым кими,
Сүр'әтлә шығыян бир гәләм кәрәк!
Дедим өз-өзүмә айыбдыр мәнә.
Әкәр бу язымы охуса онлар.
Нә гәдәр хошбәхтдир гәһрәманындан
Керийә галмаян гадир сәнәткар!

10 декабр, 1948—10 март, 1949
Нуха—Баки.

КИТАБЫН ИЧИНДЭКИЛЭР

Бөйүк инсан	3
Мəним достлазым	4
Яшыл чəмən, ағач алты, биртə ки, түнд чай	6
Мирвари	8
Хатирəлəр	10
Сабаһыңыз хейир олсун	12
Тəзə шəһəр	13
Сəнин тикдийин əвдə	15
Ағ сачлар	17
Көнүл баһары	19
Мəктəб шенрлəri (илк чыгыр)	21
Гызыл медал	22
Илк дəрс	23
Мəктəб йоллары	26
Тохучу гыз	28

Редактору Əһмəd Чəмил

Техники редактору М. Кəримов
Корректору Г. Кəрим оглу

Чала имзаланыш 21/V-1949 ил. Чап листи 4,25. Нəшрийят листи 2,75. Бир чап листиндəки һəрфлəрин сайы 25 880. ФГ 00525. Сифариш № 313. Тираж 5000.

26-лэр адына Азəрнəшр мəتبəəsi, „Кытаб Сарайы“, Баки. Əли-Байрамов күчəsi № 1.

Азəрбайжан ССР НС янында Полиграфия вə Нəшрийят ишлəri идарəsi.

ман. 50 гөл.

БАХТИЯР ВАГАБЗАДЕ

М О И Д Р У З Ь Я

(из азербайджанской поэмы)

Баку * АЗЕРНЕШР * 1949